

La linotípia del taller de composició del Senyor Cabot

Fitxa

Jaume Perarnau i Llorens
Conservador del MNACTEC

FITXA TÈCNICA

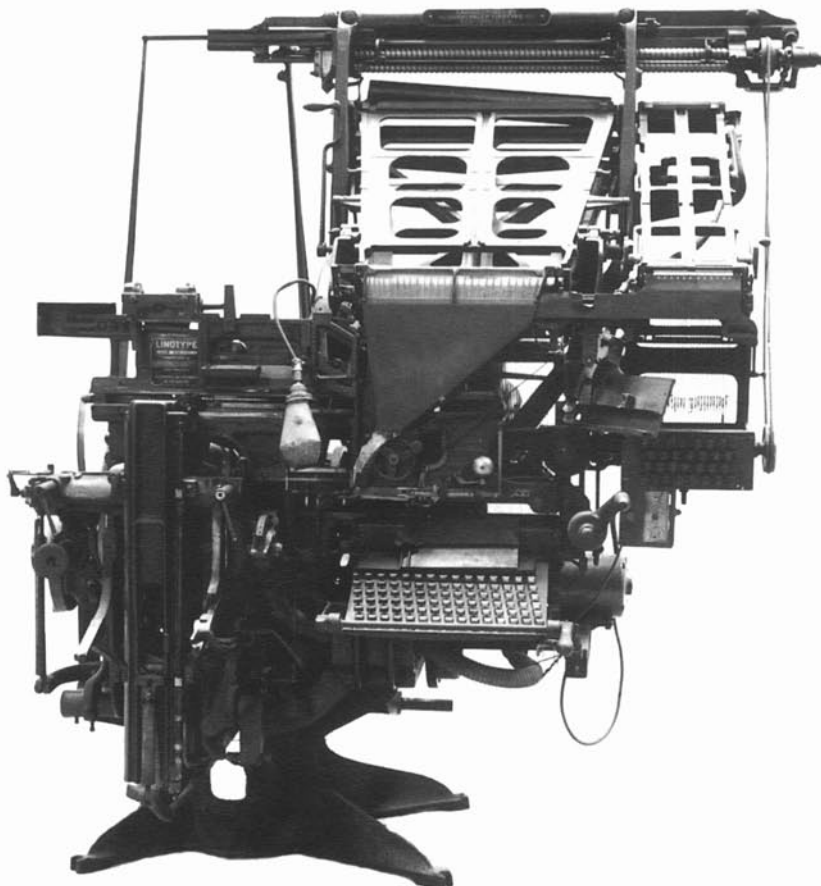
Peça: linotípia de composició
Cronologia: primer terç del segle XX
Marca: Linotype
Model: 14
Lloc de fabricació: Nova York (EUA)
Procedència: antic taller de com-

posició de Joan Cabot, carrer de Corró, Granollers. Donació al Museu de Granollers del Sr. Joan Cabot (1994)

Estat de conservació: bo

Ubicació: dipositat al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (Terrassa) pel Museu de Granollers. Núm. inv. gral. MDG: 7.176. Núm. de registre: 5.588

Vista de la linotípia del Senyor Cabot. (Fotografia: Teresa Llardés, MNACTEC.)

DESCRIPCIÓ

Dipositada al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (Terrassa), hi ha una màquina utilitzada en impremta durant moltes dècades que es coneixia amb el nom de *linotípia*. Aquest nom deriva de la composició de línia de tipus. En concret, aquesta linotípia és del model núm. 14, amb el número de fabricació 32.043 i construïda als tallers de l'empresa Mergenthaler Linotype and Co. de Nova York, als Estats Units. Té el teclat manual i la distribució automàtica. La fundició també és automàtica i les lletres són d'una mescla de plom, antimoni i estany que fon a 300°C.

HISTÒRIA

La linotípia va ser inventada per l'alemany Ottmar Mergenthaler l'any 1886, un rellotger instal·lat a Cincinnatti que la va dissenyar. Aquesta màquina, mitjançant la pulsació d'un teclat, alineava matrius de lletres i signes ortogràfics damunt dels quals es dipositava un aliatge metàl·lic fos que, en solidificar-se, permetia la seva ràpida utilització per a ser imprès. La linotípia, doncs, componia matrius diferents de

les que feien els compositors de tipus, ja que les reunia en línies i les situava davant la caldera de fundició on s'efectuava la fosa de tota la línia completa. Un bis sense fi feia caure les matrius utilitzades a la caixa o magatzem, degudament distribuïdes, per a tornar a ser usades. La velocitat que li donava (de 6.000 a 8.000 lletres per hora) va fer que la linotípia de Mergenthaler hagi estat un invent essencial per al desenvolupament de les arts gràfiques i que s'hagi utilitzat gairebé a tots els tallers d'impremta del món. Pensem que aquesta màquina suplia el treball que podien arribar a fer set o vuit caixistes ràpids i experimentats. A aquesta rapidesa de treball calia contraposar el fet que un error no podia corregir-se si no es tornava a teclejar, compondre i fondre tota la línia completa; a més a més, calia esperar una hora, abans d'engegar la màquina, perquè agafés la temperatura suficient per a fer la fosa. Tot i així, els avantatges en la millora de la velocitat i de la qualitat del treball eren molt considerables.

Aquesta velocitat va proporcionar, a la vegada, que els primers llocs on es va imposar la seva utilització fossin els tallers de composició dels diaris, mentre

que als tallers d'impremta i arts gràfiques tradicionals no es va fer servir fins més endavant. L'elevat cost que tenien aquestes màquines, per la dificultat de construcció que se'n derivava, no va ser pas cap obstacle perquè s'utilitzessin habitualment durant bona part del segle XX. Amb l'arribada dels nous sistemes de fotocomposició, les linotípies van anar quedant antiquades i van desaparèixer progressivament dels tallers d'impressors i arts gràfiques.

LA LINOTÍPIA DEL SR. CABOT

Tal com ja hem indicat, la linotípia en qüestió era propietat del Sr. Joan Cabot i Pañach, que en va fer donació al Museu de Granollers l'any 1994. Aquest museu, l'any següent, la va cedir en qualitat de dipòsit al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya. El Sr. Cabot va adquirir la màquina l'any 1958, de segona mà, a una impremta del carrer Alcalà de Madrid. El preu en aquells anys va ser de 400.000 ptes. Aquesta linotípia va ser la primera que va funcionar a Granollers i comarca. Va estar en actiu al taller del carrer de Corró fins que les modernes tècniques de fotocomposició la van deixar completament obsoleta.